

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PEDRO CRUZ VILLALÓN
prednesené 16. októbra 2014¹

Vec C-266/13

L. Kik

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal

Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko)]

„Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 —
Pracovník zamestnaný na plavidle na kladenie potrubí v medzinárodných vodách a na kontinentálnom
šelfe patriacom k dvom členským štátom — Povinné poistenie — Uplatniteľné vnútroštátne
právne predpisy“

1. Súdny dvor sa má opäť vyjadriť k pravidlám na určenie uplatniteľných právnych predpisov
obsiahnutým v nariadení (EHS) č. 1408/71². V tomto prípade je dôvodom situácia, v ktorej vzniká aj
otázka právnej povahy kontinentálneho šelfu, ako aj významu a rozsahu funkčného rozšírenia
zvrchovanosti členských štátov nad týmto priestorom. Skutočný význam prejednávanej veci v každom
prípade spočíva v zdanlivej zložitosti podriaďiť pod ustanovenia uvedeného nariadenia skutkový stav,
ktorý podľa názoru účastníkov konania pripúšťa len riešenie založené na analógii. Pokúsim sa však
dokázať, že náležitú odpoveď poskytuje samotné nariadenie.

I – Právny rámec

A – Medzinárodné právo

2. Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve, podpísaný v Montego Bay (Jamajka)
10. decembra 1982, ktorý nadobudol platnosť 16. novembra 1994, bol ratifikovaný Holandským
kráľovstvom 28. júna 1996 a schválený v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 98/392/ES
z 23. marca 1998³.

1 — Jazyk prednesu: španielčina.

2 — Nariadenie Rady (EHS) zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné
osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením
Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmenené a doplnené nariadením Rady (ES)
č. 1606/98 z 29. júna 1998 (Ú. v. ES L 209, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 308) a nariadením Rady (ES) č. 307/1999 z 8. februára 1999 (Ú. v. ES
L 38, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 335) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

3 — Ú. v. ES L 179, s. 1; Mim. vyd. 04/003, s. 260.

3. Článok 60 dohovoru, nazvaný „Umelé ostrovy, zariadenia a stavby vo výlučnej ekonomickej zóne“, stanovuje:

„1. Vo výlučnej ekonomickej zóne bude mať pobrežný štát výlučné právo budovať, povoľovať a riadiť stavbu, činnosť, prevádzku a používanie:

- a) umelých ostrovov,
- b) zariadení a stavieb pre účely predvídané v článku 56 a pre iné hospodárske účely,
- c) zariadení a stavieb, ktoré môžu zasahovať do výkonu práv pobrežného štátu v zóne.

2. Pobrežný štát bude mať výlučnú jurisdikciu nad takýmito umelými ostrovmi, zariadeniami a stavbami vrátane jurisdikcie, s prihliadnutím na colné, fiškálne, zdravotnícke, bezpečnostné a prisťahovalecké predpisy.

...“

4. Článok 77 dohovoru, nazvaný „Práva pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom“, stanovuje:

„1. Pobrežný štát vykonáva nad kontinentálnym šelfom zvrchované práva prieskumu a využívania jeho prírodných zdrojov.

2. Práva uvedené v odseku 1 sú výhradné v tom zmysle, že ak nevykonáva pobrežný štát prieskum kontinentálneho šelfu alebo nevyužíva jeho prírodné zdroje, nemôže nikto vykonávať takúto činnosť bez výslovného súhlasu pobrežného štátu.

3. Práva pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom nezávisia na okupácii skutočnej alebo fiktívnej, alebo na akomkoľvek výslovnom prehlásení.

...“

5. Článok 79 dohovoru, nazvaný „Podmorské káble a diaľkové potrubia na kontinentálnom šelfe“, znie takto:

„1. Všetky štáty sú oprávnené klást' podmorské káble a diaľkové potrubia na kontinentálnom šelfe v súlade s ustanoveniami tohoto článku.

2. Pobrežný štát nemôže brániť kladeniu alebo údržbe káblov alebo diaľkových potrubí na kontinentálnom šelfe, s výhradou svojho práva vykonávať rozumné opatrenia pre prieskum kontinentálneho šelfu, využívania jeho prírodných zdrojov a zabránenia, obmedzenia a kontrole znečisťovania z potrubí.

3. Vytýčenie smerov kladenia takýchto diaľkových potrubí na kontinentálnom šelfe podlieha súhlasu pobrežného štátu.

4. Nič v tejto časti sa nedotýka práva pobrežného štátu určiť podmienky pre kladenie káblov alebo diaľkových potrubí vystupujúcich na jeho území alebo do jeho pobrežného mora, alebo jeho jurisdikciu nad káblami alebo diaľkovými potrubiami vybudovanými alebo používanými v súvislosti s prieskumom jeho kontinentálneho šelfu, alebo využívaním jeho prírodných zdrojov, alebo používaním umelých ostrovov, zariadení alebo stavieb podliehajúcich jeho jurisdikcii.

...“

6. Podľa článku 80 („Umelé ostrovy, zariadenia a stavby na kontinentálnom šelfe“) „článok 60 bude *mutatis mutandis* použitý na umelé ostrovy, zariadenia a stavby na kontinentálnom šelfe“.

B – Právo Únie

1. Nariadenie č. 1408/71

7. Spomedzi odôvodnení nariadenia č. 1048/71 sú pre prejednávajúcu vec relevantné tieto odôvodnenia:

„keďže ustanovenia o koordinácii vnútroštátnych právnych predpisov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členských štátov a musia sa podieľať na zlepšovaní ich životnej úrovne a podmienok zamestnanosti;

...

keďže kvôli značným rozdielom, existujúcim medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi v súvislosti s osobami, na ktoré sa vzťahujú, zdá sa výhodnejšie prijať zásadu, že toto nariadenie sa bude vzťahovať na všetky osoby poistené v rámci systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby alebo na samotnom základe zamestnaneckého vzťahu alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti;

keďže je nevyhnutné rešpektovať zvláštne charakteristiky vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a vypracovať len systém koordinácie;

...

keďže na zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, sa má vzťahovať systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa predišlo prekryvaniu uplatňovaných právnych predpisov rôznych členských štátov a komplikáciám, ktoré by mohli z tohto plynúť;

...

keďže hľadisko zaručenia [keďže na zaručenie – *neoficiálny preklad*] rovnakého zaobchádzania so všetkými pracovníkmi, ktorí sú zamestnaní na území členského štátu, tak účinne, ako je to možné, je vhodné za právne predpisy, ktoré sa majú uplatňovať, určiť [je vhodné ako všeobecné pravidlo stanoviť, že sa uplatnia – *neoficiálny preklad*] právne predpisy toho členského štátu, v ktorom je osoba v zamestnaneckom vzťahu alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť;

keďže v určitých situáciách, ktoré odôvodňujú uplatnenie iných kritérií, je možná výnimka z tohto všeobecného pravidla;

...“

8. Článok 1 nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Definície“, stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

- a) „zamestnanec“ a „samostatne zárobkovo činná osoba“ znamená:
- i) každú osobu povinne alebo voliteľne nepretržite poistenú pre prípad jednej alebo viacerých udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo v rámci osobitného systému pre štátnych zamestnancov;

...“

9. Článok 2 s názvom „Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje“ v odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo študentov, na ktoré sa vzťahuje alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktoré sú štátnymi príslušníkmi jedného z členských štátov, alebo ktoré sú osobami bez štátnej príslušnosti, alebo utečencami s bydliskom na území jedného z členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.“

10. Hlava II nariadenia, ktorá má názov „Určenie príslušnosti právnych predpisov“, sa začína článkom 13 („Všeobecné pravidlá“), v ktorom sa uvádza:

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.“

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

- a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

...

- c) na osobu zamestnanú na palube plavidla plávajúceho pod vlajkou členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto členského štátu;

...

- f) na osobu, ktorá prestane podliehať právnym predpisom členského štátu, bez toho, aby sa na ňu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu v súlade s jedným z pravidiel stanovených v predchádzajúcich odsekoch alebo v súlade s jednou z výnimiek alebo jedným z osobitných ustanovení, ktoré sú uvedené v článkoch 14 až 17, sa budú vzťahovať právne predpisy členského štátu, na území ktorého má bydlisko, a budú sa na ňu vzťahovať iba tieto predpisy.“

11. Článok 14 nariadenia č. 1408/71 („Osobitné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na osoby vykonávajúce závislú činnosť, okrem námorníkov“) stanovuje:

„Článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

...

2. Osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom, ktoré sú takto určené:
- a) Osoba, ktorá patrí k cestujúcemu alebo lietajúcemu personálu podniku, ktorý si prenajíma alebo na svoj vlastný účet prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich alebo tovaru po železnici, ceste, letecky alebo po vnútrozemských vodných cestách a má svoje sídlo alebo miesto podnikania na území členského štátu, podlieha právnym predpisom tohto druhého štátu s nasledujúcimi obmedzeniami:
 - i) ak má podnik pobočku alebo stále zastúpenie na území členského štátu, iného ako je štát, v ktorom má svoje sídlo alebo miesto podnikania, osoba zamestnaná takou pobočkou alebo stálym zastúpením podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa takáto pobočka alebo stále zastúpenie nachádza;
 - ii) ak je osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko, podlieha právnym predpisom tohto štátu aj vtedy, ak podnik, ktorý ho zamestnáva, nemá sídlo alebo miesto podnikania alebo pobočku alebo stále zastúpenie na tomto území;
 - b) Osoba iná, než uvedená pod písm. a), podlieha:
 - i) právnym predpisom členského štátu, na území ktorého má bydlisko, ak vykonáva svoju činnosť čiastočne na tomto území alebo pre viaceré podniky alebo viacerých zamestnávateľov, ktorí majú svoje sídla alebo miesta podnikania na území rôznych členských štátoch;
 - ii) právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa nachádza sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorý ju zamestnáva, ak nemá bydlisko na území žiadneho členského štátu, kde vykonáva svoju činnosť.

...“

12. Podľa článku 14b („Osobitné pravidlá pre námorníkov“):

„Článok 13 ods. 2 písm. c) sa použij[e] s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

...

4. Osoba, ktorá je zamestnaná na palube plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou členského štátu, a je odmeňovaná za túto prácu podnikom alebo osobou, ktorých sídlo alebo miesto podnikania je na území druhého členského štátu, podlieha právnym predpisom druhého členského štátu, ak má bydlisko na území tohto štátu; podnik alebo osoba, ktorá vypláca odmenu, sa bude považovať na účely uvedených právnych predpisov za zamestnávateľa.“

13. Článok 15 nariadenia („Pravidlá týkajúce sa dobrovoľného poistenia alebo voliteľného nepretržitého poistenia“) znie takto:

„1. Články 13 a [až – *neoficiálny preklad*] 14d sa nevzťahujú na dobrovoľné poistenie alebo voliteľné nepretržité poistenie s výnimkou prípadu, pokiaľ v súvislosti s jednou z častí uvedených v článku 4 v ktoromkoľvek členskom štáte existuje len dobrovoľný systém poistenia.

2. Ak má uplatnenie právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátoch za následok prekrytie poistenia:

— pri systéme povinného poistenia a jedného alebo viacerých systémov dobrovoľného alebo voliteľného nepretržitého poistenia sa na dotknutú osobu vzťahuje výlučne systém povinného poistenia,

...“

C – Dohoda so Švajčiarskou konfederáciou⁴

14. Podľa článku 8 dohody medzi ES a Švajčiarskom:

„Zmluvné strany zabezpečia koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia podľa prílohy II, aby dosiahli najmä:

- a) rovnosť zaobchádzania;
- b) určenie uplatniteľných právnych predpisov;
- c) úhrn všetkých dôb poistení zohľadnených podľa vnútroštátnych právnych predpisov dotknutých krajín na získanie a zachovanie si nároku na dávku a na výpočet dávok;
- d) vyplácanie dávok osobám, ktoré majú bydlisko na území zmluvných strán;
- e) vzájomnú administratívnu pomoc a spoluprácu medzi orgánmi a inštitúciami.“ [neoficiálny preklad]

15. Príloha II dohody medzi ES a Švajčiarskom v článku 1 stanovuje:

„1. Zmluvné strany sa dohodli, že pokiaľ ide o koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, budú medzi sebou uplatňovať právne akty Spoločenstva, na ktoré sa uvádza odkaz, v znení platnom v čase podpísania dohody, v súlade so zmenami a doplneniami uvedenými v oddiele A tejto prílohy, alebo rovnocenné predpisy.

2. Pojem ‚členský štát/členské štáty‘ obsiahnutý v právnych aktoch uvedených v oddiele A tejto prílohy okrem štátov, na ktoré sa vzťahujú príslušné akty Spoločenstva, zahŕňa aj Švajčiarsko.“ [neoficiálny preklad]

16. Oddiel A citovanej prílohy II odkazuje na nariadenie č. 1408/71, ktoré bolo nahradené nariadením (ES) č. 883/2004⁵, uplatniteľným od 1. mája 2010. Uvedená príloha II dohody medzi ES a Švajčiarskom bola aktualizovaná rozhodnutím Spoločného výboru zriadeného na základe uvedenej dohody č. 1/2012⁶ s účinnosťou od 1. apríla 2012. Nové znenie prílohy II odkazuje na citované nariadenie č. 883/2004. Napriek tomu skutočnosti, ktoré nastali pred 1. aprílom 2012, sa na základe článku 90 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 a prílohy II oddielu A bodu 3 dohody medzi ES a Švajčiarskom v zmenenom a doplnenom znení spravujú nariadením č. 1408/71.

4 — Dohoda o voľnom pohybe osôb medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej, podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999, schválená v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady a Komisie 2002/309/ES, Euratom o dohode o vedeckej a technologickej spolupráci zo 4. apríla 2002 (Ú. v. ES L 114, s. 1; Mim. vyd. 11/041, s. 89) (ďalej len „dohoda medzi ES a Švajčiarskom“).

5 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

6 — Rozhodnutie Spoločného výboru zriadeného na základe Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb z 31. marca 2012, ktorým sa nahrádza príloha II k tejto dohode o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 103, s. 51).

D – Holandské právo

17. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že podľa holandských právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia všeobecne platí, že osoby s bydliskom v Holandsku sú povinne poistené a musia odvádzať zákonom stanovené poistné. Výnimočne – podľa článku 12 ods. 1 Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 (nariadenie o rozšírení a zúžení okruhu osôb poistených v systéme sociálneho zabezpečenia z roku 1999) – osoba, ktorá má bydlisko v Holandsku, nie je poistená v systéme sociálneho zabezpečenia, ak pracuje výlučne mimo Holandska nepretržite aspoň tri mesiace, pokiaľ sa táto práca nevykonáva v rámci pracovného pomeru so zamestnávateľom, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania v Holandsku.

18. Podľa Besluit verzekeringsplicht zeevarenden (nariadenie o povinnom poistení námorníkov), ak námorník, ktorý má bydlisko v niektorom členskom štáte, vykonáva činnosť na palube plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou tretieho štátu, ktorý nie je zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore, pre zamestnávateľa so sídlom v Holandsku, uplatnia sa holandské právne predpisy týkajúce sa sociálneho zabezpečenia zamestnancov.

II – Skutkový stav

19. Návrh na začatie prejudiciálneho konania má pôvod v spore medzi holandskou správou sociálneho zabezpečenia a pánom Kikom, holandským štátnym príslušníkom s bydliskom v Holandsku, zamestnancom švajčiarskeho podniku na plavidle na kladenie potrubí, ktoré sa plavilo pod panamskou vlajkou, ktorý do 31. mája 2004 pracoval na území Holandska (bol povinne poistený v holandskom systéme sociálneho zabezpečenia) a od 1. júna do 24. augusta 2004 postupne pracoval na kontinentálnom šelfe Spojených štátov, v medzinárodných vodách a v holandskej, britskej a opäť holandskej časti kontinentálneho šelfu.

20. Predmetom konania vo veci samej je otázka, či pán Kik počas obdobia od 1. júna do 24. augusta 2004 bol alebo nebol povinný odvádzať poistné do holandského systému sociálneho zabezpečenia.

21. Vnútroštátne súdy (v prvom a druhom stupni) konštatovali, že na túto otázku treba odpovedať kladne, lebo vnútroštátne právo stanovuje, že osoby s bydliskom v Holandsku sú povinne poistené a musia odvádzať príslušné poistné.

22. Pán Kik podal kasačný opravný prostriedok na Hoge Raad der Nederlanden, ktorý predložil predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania.

III – Prejudiciálne otázky

23. Prejudiciálne otázky, položené 15. mája 2013, znejú takto:

- „1. a) Majú sa pravidlá o osobnej pôsobnosti nariadenia (EHS) č. 1408/71 a pravidlá, ktoré určujú územnú pôsobnosť pravidiel na určenie uplatniteľných právnych predpisov v hlave II nariadenia, vykladať v tom zmysle, že tieto určovacie pravidlá sú uplatniteľné v prípade, akým je prejednávaný prípad, v ktorom a) ide o pracovníka s bydliskom v Holandsku, ktorý b) je holandským štátnym príslušníkom, c) predtým bol v Holandsku jednoznačne povinne poistený, d) pracuje ako námorník pre zamestnávateľa so sídlom vo Švajčiarsku, e) svoju prácu vykonáva na palube plavidla na ukladanie potrubí, ktoré sa plaví pod panamskou vlajkou, a f) túto činnosť najprv vykonával mimo územia Únie (asi tri týždne na kontinentálnom šelfe Spojených štátov a približne dva týždne v medzinárodných vodách)

a potom na kontinentálnom šelfe Holandska (obdobia v dĺžke jedného mesiaca a približne jedného týždňa) a Spojeného kráľovstva (obdobie v dĺžke asi jedného týždňa), kým g) príjmy, ktoré tým dosiahol, podliehajú holandskej dani z príjmov?

b) V prípade kladnej odpovede, uplatňuje sa nariadenie (EHS) č. 1408/71 len počas dní, v ktorých dotknutá osoba pracovala na kontinentálnom šelfe členského štátu Únie, alebo aj počas obdobia, ktoré týmto dňom predchádzalo, keď dotknutá osoba pracovala na iných miestach mimo územia Únie?

2. Ak sa nariadenie (EHS) č. 1408/71 uplatňuje na pracovníka, akým je pracovník uvedený v prvej otázke písm. a), ktorý právny poriadok alebo ktoré právne poriadky určuje nariadenie ako uplatniteľné?“ (výrok návrhu na začatie prejudiciálneho konania).

IV – Konanie pred Súdny dvorom

24. Účastníkmi konania, ktorí predložili písomné pripomienky, sú pán Kik, holandská vláda a Komisia. Títo účastníci konania sa zúčastnili na pojednávaní, ktoré sa konalo 3. júla 2014 a na ktorom ich Súdny dvor vyzval, aby svoje vyjadrenia zamerali na druhú z prejudiciálnych otázok, ktoré položil Hoge Raad.

V – Tvrdenia

A – Prvá otázka

25. Všetci účastníci konania zhodne uvádzajú, že nariadenie č. 1408/71 je na okolnosti prejednávanej veci uplatniteľné. Holandská vláda sa konkrétne domnieva, že predmetné nariadenie je uplatniteľné na celé sporné obdobie.

B – Druhá otázka

26. Pán Kik a Komisia zastávajú názor, že za okolností prejednávanej veci a v súlade s judikatúrou založenou na rozsudku Aldewereld⁷ je príslušným štátom štát sídla zamestnávateľa, teda Švajčiarska konfederácia.

27. Holandská vláda sa domnieva, že na základe článku 13 ods. 2 písm. f) a článku 14 ods. 2 písm. b) bodu i) nariadenia č. 1408/71 je príslušným štátom štát bydliska pracovníka.

VI – Posúdenie

28. Hoge Raad sa pýta Súdneho dvora, či je za okolností prejednávanej veci uplatniteľné nariadenie č. 1408/71, a ak áno, na ktorý vnútroštátny právny poriadok odkazujú kolízne normy uvedeného nariadenia, keďže tak podľa jeho názoru, ako aj podľa názoru účastníkov konania tieto normy výslovne neupravujú prípad, akým je sporný prípad.

29. Pre správne vymedzenie prejudiciálnych otázok je potrebné presne určiť okolnosti prejednávanej veci.

⁷ — Rozsudok Aldewereld (C-60/93, EU:C:1994:271).

A – Pracovnoprávna situácia pána Kika v období, ktorého sa týka návrh na začatie prejudiciálneho konania

30. Pán Kik je holandským štátnym príslušníkom a má bydlisko v Holandsku. Do 31. mája 2004 pracoval pre podnik so sídlom v Holandsku a bol povinne poistený v tomto členskom štáte.

31. Od 1. júna 2004 je zamestnaný ako námorník vo švajčiarskom podniku a pracuje na plavidle, ktoré sa plaví pod panamskou vlajkou. Nič nenasvedčuje tomu, že od tohto okamihu bol poistený vo Švajčiarsku, ale je nesporné, že od 25. augusta 2004 prestal byť povinne poisteným v Holandsku, keďže podľa holandských právnych predpisov povinnosť byť poistený v Holandsku zaniká po odpracovaní aspoň troch mesiacov bez prerušenia mimo Holandska pre zamestnávateľa, ktorý nemá sídlo v Holandsku. Okrem toho pán Kik podliehal počas celého obdobia daňovej povinnosti v Holandsku.

32. Sporné obdobie trvalo od 1. júna do 24. augusta 2004. Počas tohto obdobia pán Kik pracoval: a) tri týždne na kontinentálnom šelfe Spojených štátov, b) dva týždne v medzinárodných vodách, c) jeden mesiac a jeden týždeň na kontinentálnom šelfe v Holandsku a d) jeden týždeň na kontinentálnom šelfe Spojeného kráľovstva.

33. Za týchto okolností z celého sporného trojmesačného obdobia pán Kik odpracoval jeden mesiac a jeden týždeň na holandskom kontinentálnom šelfe. Jeden týždeň pracoval na britskom kontinentálnom šelfe, takže z celého relevantného trojmesačného obdobia odpracoval päť týždňov na území, ktoré sa nachádza úplne mimo Únie (medzinárodné vody a kontinentálny šelf tretieho štátu). Inak povedané, viac ako polovicu sporného obdobia odpracoval na kontinentálnom šelfe niektorého členského štátu.⁸

B – Prvá otázka

34. Vnútroštátny súd sa v prvom rade pýta, či je na okolností prejednávanej veci uplatniteľné nariadenie č. 1408/71, a ak áno, či sa má uplatniť len počas dní, v ktorých pán Kik pracoval na kontinentálnom šelfe niektorého členského štátu, alebo aj v čase, keď pracoval mimo územia Únie.

35. Podľa môjho názoru – ktorý sa zhoduje s názorom všetkých účastníkov konania – je uplatniteľnosť nariadenia č. 1408/71 nepochybná, keďže jeho článok 2 ods. 1 stanovuje, že toto nariadenie „sa vzťahuje na zamestnancov..., na ktor[ých] sa vzťahuj[ú] alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktor[í] sú štátnymi príslušníkmi jedného z členských štátov“. V prejednávanom prípade sa na pána Kika do 25. augusta 2004 vzťahoval všeobecný systém holandského sociálneho zabezpečenia, hoci je sporné, či sa na neho od 1. júna 2004 nemal v skutočnosti vzťahovať právny poriadok iného členského štátu alebo štátu považovaného za členský štát, čo si vyžaduje uplatnenie kolíznych noriem uvedených v článku 13 nariadenia č. 1408/71 s cieľom určiť, ktorý vnútroštátny právny poriadok by sa mal uplatniť.

36. Otázku, či sa práca, ktorú pán Kik vykonával na kontinentálnom šelfe patriacom k Holandsku a k Spojenému kráľovstvu, má alebo nemá považovať za prácu vykonávanú na území Únie, nepovažujem za problematickú. Podľa judikatúry stanovenej Súdnym dvorom v rozsudku zo 17. januára 2012, Salemink,⁹ práca vykonávaná na kontinentálnom šelfe patriacom k členskému štátu je funkčne prepojená s jeho zvrchovaným územím, a preto sa na ňu musí vzťahovať právo Únie. Súdny dvor však v uvedenej veci konštatoval, že to platí pre pracovnú činnosť vykonávanú „na

8 — Od 25. augusta 2004 do 31. decembra 2004 pán Kik nepracoval v Holandsku a pracoval len osemnásť dní na území niektorého členského štátu. Jeho pracovná činnosť v tomto období (pre toho istého švajčiarskeho zamestnávateľa) sa vykonávala v týchto časových úsekoch: a) od 25. augusta do 14. septembra: tri dni v medzinárodných vodách a osemnásť dní na španielskom kontinentálnom šelfe; b) od 21. októbra do 17. novembra: sedem dní v medzinárodných vodách a dvadsaťjeden dní v austrálskych teritoriálnych vodách a c) od 15. do 31. decembra: sedem dní v austrálskych teritoriálnych vodách.

9 — Rozsudok Salemink (C-347/10, EU:C:2012:17, body 35 až 37).

uvedenom kontinentálnom šelfe v rámci prieskumnej činnosti a/alebo využívania [jeho] prírodných zdrojov“.¹⁰ V prejednávanej veci pán Kik pracoval na plavidle na kladenie potrubí, ktoré pôsobilo na kontinentálnom šelfe patriacom k územia Únie, teda vykonával činnosť, ktorú v zásade nemožno považovať za „prieskum a/alebo využívanie prírodných zdrojov kontinentálneho šelfu“.

37. Kontinentálny šelf určite v žiadnom prípade neprestáva podliehať zvrchovanej moci štátu, ku ktorému patrí, ak sa na ňom kladú podmorské káble a potrubia, keďže podľa článku 79 ods. 3 Dohovoru o morskom práve „vytyčenie smerov kladenia takýchto diaľkových potrubí na kontinentálnom šelfe podlieha súhlasu pobrežného štátu“, pričom v odseku 4 toho istého článku je zakotvená výhrada týkajúca sa tak „práva pobrežného štátu určiť podmienky pre kladenie káblov alebo diaľkových potrubí vystupujúcich na jeho území“, ako aj „jeho jurisdikci[e] nad káblami alebo diaľkovými potrubiami vybudovanými alebo používanými v súvislosti s prieskumom jeho kontinentálneho šelfu, alebo využívaním jeho prírodných zdrojov, alebo používaním umelých ostrovov, zariadení alebo stavieb podliehajúcich jeho jurisdikcii“.

38. Tento takpovediac minimálny pozostatok zvrchovanej moci zaručený Dohovorom o morskom práve by na prvý pohľad mohol stačiť na odôvodnenie záveru, že aj v tomto prípade je kontinentálny šelf vo funkčnom a obmedzenom zmysle územím Únie. Súdny dvor však v rozsudku *Salemink* zaviedol nevyhnutný vzťah medzi využívaním „hospodársk[ych] výho[d] výskumu a/alebo využívania prírodných zdrojov vykonávaných na časti kontinentálneho šelfu, ktorý je... súčasťou [členského štátu]“, a nemožnosťou „vyhnúť [sa] uplatneniu ustanovení práva Únie, ktorých cieľom je zabezpečiť voľný pohyb pracovníkov pracujúcich na takýchto zariadeniach“.¹¹ Preto je zrejmé, že „funkčná stránka“ zvrchovanosti pobrežného členského štátu nad kontinentálnym šelfom sa uplatní len vtedy, ak sa na tomto šelfe vykonáva výskum a/alebo využívanie, ktoré si vyžadujú využitie pracovníkov, a naopak sa neuplatní vtedy, ak je uvedený šelf len priestorom, na ktorom sa vykonáva činnosť, ktorá nesúvisí s jeho výskumom a/alebo využívaním, vo vzťahu ku ktorej má pobrežný štát len možnosť udeliť súhlas a ktorej vykonávanie si nevyžaduje žiadnu ľudskú prácu.

39. Vyššie uvedené je však pre prejednávajúcu vec irelevantné, keďže podľa môjho názoru nariadenie č. 1408/71 je uplatniteľné aj v prípade, ak by sa konštatovalo, že pán Kik počas celého sporného obdobia pracoval mimo územia Únie.

40. Podľa ustálenej judikatúry je totiž táto okolnosť irelevantná, ak má pracovnoprávny vzťah dostatočne úzku väzbu s územím niektorého členského štátu.¹² Súdny dvor konštatoval, že v prípade pracovníka, ktorý pracuje na plavidle, predstavuje väzbu tohto druhu miesto, v ktorom bol pracovník zamestnaný, právo uplatniteľné na pracovnú zmluvu, účasť v systéme sociálneho zabezpečenia a miesto, kde jeho mzda podlieha zdaneniu.¹³ V prejednávanej veci podľa môjho názoru existuje dostatočne úzka väzba s územím Únie, keďže pán Kik podlieha dani v Holandsku a podľa pripomienok holandskej vlády¹⁴ poberá mzdu buď v Holandsku, alebo vo Švajčiarsku, takže možno predpokladať – vzhľadom na to, že pán Kik nepredložil dôkazy, z ktorých by vyplýval opak –, že právnym poriadkom uplatniteľným na pracovnú zmluvu je právny poriadok niektorého z uvedených štátov.

41. V dôsledku toho som dospel k prvému predbežnému záveru a navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú z otázok, ktoré položil Hoge Raad, v tom zmysle, že za okolností prejednávanej veci sa nariadenie č. 1408/71 uplatňuje na celé sporné obdobie, teda od 1. júna do 24. augusta 2004.

10 — Rozsudok *Salemink* (EU:C:2012:17, bod 35).

11 — Rozsudok *Salemink* (EU:C:2012:17, bod 36).

12 — Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudok *Prodest* (237/83, EU:C:1984:277, bod 6).

13 — Rozsudok *Lopes da Veiga* (9/88, EU:C:1989:346, bod 17).

14 — Bod 27 jej pripomienok.

C – Druhá otázka

42. Teraz treba určiť, ktorý právny poriadok sa má na základe nariadenia č. 1408/71 uplatniť na pracovníka, akým je pán Kik, počas obdobia, ktoré je predmetom konania vo veci samej.

43. Táto otázka je problematická preto, lebo medzi kolíznymi normami nariadenia č. 1408/71 podľa všetkého nie je žiadna norma, ktorá by sa konkrétne vzťahovala na prípad, o aký ide v prejednávanej veci. Treba preto overiť, či je tento prvý dojem správny.

44. Z mnohých prípadov upravených v hlave II („Určenie príslušnosti právnych predpisov“ – články 13 až 17a) nariadenia č. 1408/71 sú pre prejednávajúcu vec relevantné len prípady uvedené v článku 13 („Všeobecné pravidlá“) a v článku 14b („Osobitné pravidlá pre námorníkov“).¹⁵ Zo všetkých týchto prípadov nezodpovedajú situácii pána Kika tieto:

- a) osoba zamestnaná na území jedného členského štátu [článok 13 ods. 2 písm. a)], čo je prípad, v ktorom sa uplatnia právne predpisy uvedeného členského štátu, pričom pána Kika sa to netýka, lebo – ako už bolo uvedené – pán Kik nepracuje na území žiadneho členského štátu alebo – ak by sa na účely prejednávanej veci kontinentálny šelf patriaci k členskému štátu považoval za územie Únie – nepracoval na území jedného, ale dvoch členských štátov (Holandska a Spojeného kráľovstva);
- b) osoba, ktorá je samostatne zárobkovo činná na území jedného členského štátu [článok 13 ods. 2 písm. b)], na ktorú sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu, pričom zjavne nejde o prípad pána Kika, ktorý je zamestnancom;
- c) osoba zamestnaná na palube plavidla plávajúceho pod vlajkou členského štátu [článok 13 ods. 2 písm. c)], čo je prípad, v ktorom sa uplatnia právne predpisy uvedeného členského štátu a ktorý tiež nezodpovedá prejednávanej veci, lebo pán Kik pracuje na panamskom plavidle;
- d) štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov [článok 13 ods. 2 písm. d)];
- e) osoba povolaná na výkon služby v ozbrojených silách alebo civilnej službe [článok 13 ods. 2 písm. e)];
- f) osoba, ktorá je zamestnaná podnikom, s ktorým je v bežnom pracovnom pomere buď na území členského štátu, alebo na palube plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou členského štátu, a ktorá bola vyslaná na palubu plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu (článok 14b bod 1), čo je prípad, v ktorom sa uplatnia právne predpisy prvého členského štátu. Je zrejmé, že ani to nie je prípad pána Kika, lebo nie je preukázané, že je „v bežnom pracovnom pomere“ so švajčiarskym zamestnávateľom, a navyše – z vyššie uvedených dôvodov – nepracoval na území Únie ani na plavidle, ktoré sa plaví pod vlajkou niektorého členského štátu;
- g) osoba, ktorá je obvykle samostatne zárobkovo činná buď na území členského štátu, alebo na palube plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou členského štátu (článok 14b bod 2), čo sú okolnosti, ktoré v prejednávanej veci nie sú splnené;

15 – Vzhľadom na situáciu pána Kika sa zjavne neuplatnia články 14 a 14a („Osobitné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na osoby..., okrem námorníkov“), článok 14c („Osobitné pravidlá pre osoby, ktoré sú zamestnané súčasne... a samostatne zárobkovo činné...“), článok 14d („Rôzne ustanovenia“, ktoré sa týkajú prípadov upravených v článkoch 14, 14a, 14c a poberateľov dôchodkov), články 14e a 14f („Osobitné pravidlá vzťahujúce sa na... štátnych zamestnancov...“), článok 15 („Pravidlá týkajúce sa dobrovoľného poistenia alebo voľiteľného nepretržitého poistenia“), článok 16 („Osobitné pravidlá týkajúce sa osôb zamestnaných diplomatickými misiami...“), článok 17 („Výnimky...“ stanovené spoločnou dohodou členských štátov) a článok 17a („Osobitné pravidlá týkajúce sa poberateľov dôchodkov...“).

- h) osoba, ktorá vykonáva prácu v územných vodách alebo v prístave členského štátu (článok 14b bod 3), pričom pán Kik nepracoval ani na jednom z týchto miest;
- i) osoba, ktorá je zamestnaná na palube plavidla, ktoré sa plaví pod vlajkou členského štátu, a je odmeňovaná za túto prácu podnikom alebo osobou, ktorých sídlo alebo miesto podnikania je na území druhého členského štátu (článok 14b bod 4). V tomto prípade sa uplatnia právne predpisy tohto druhého členského štátu, ak má pracovník v uvedenom členskom štáte bydlisko. (Nejde o prípad pána Kika, lebo nie je splnená prvá podmienka, keďže pán Kik pracuje na panamskom plavidle).

45. Keďže nemožno použiť riešenia stanovené pre vyššie uvedené prípady, možno uvažovať o tom, či by nebolo vhodné analogicky použiť ustanovenia článku 14 uvedeného nariadenia. Holandská vláda totiž navrhuje analogicky uplatniť článok 14 ods. 2 písm. b) týkajúci sa osoby, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov a ktorá nepatrí k cestujúcemu alebo lietajúcemu personálu podniku, ktorý prevádzkuje medzinárodnú prepravu.

46. Použitie analógie by, samozrejme, bolo legitímnym riešením v prípade, ak by ustanovenia, ktoré sa priamo vzťahujú na námorníkov, ako je pán Kik, neumožňovali určiť právne predpisy uplatniteľné na prejednávany prípad.

47. Vzhľadom na jedno ustanovenie, ktoré je súčasťou nariadenia a na ktoré raz poukázala holandská vláda, však nie je potrebné hľadať riešenie založené na analógii. Týmto ustanovením je článok 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71, podľa ktorého „na osobu, ktorá prestane podliehať právnym predpisom členského štátu, bez toho, aby sa na ňu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu v súlade s jedným z pravidiel stanovených v predchádzajúcich odsekoch..., sa budú vzťahovať právne predpisy členského štátu, na území ktorého má bydlisko, a budú sa na ňu vzťahovať iba tieto predpisy“. Uplatnenie tohto ustanovenia na prejednávany prípad bolo spomenuté počas pojednávania a podľa môjho názoru presne zodpovedá prípadu pána Kika.

48. Je totiž preukázané a nesporné, že na pána Kika sa až do 31. mája 2004 vzťahovali holandské právne predpisy. Od tohto dňa sa tieto právne predpisy v zásade prestali uplatňovať, keďže žiadna z noriem stanovených v nariadení č. 1408/71, ktoré boli preskúmané vyššie, nevedie k uplatneniu holandského práva. Tieto pravidlá však nevyhnutne nevedú ani k uplatneniu práva iného členského štátu, lebo pracovnoprávna situácia pána Kika nezodpovedá žiadnemu z uvedených prípadov.

49. Za takýchto okolností, keď sa neuplatní právny poriadok, ktorý sa doteraz uplatňoval, a nemožno uplatniť žiadny iný právny poriadok – čo je práve prípad uvedený v článku 13 ods. 2 písm. f) –, na určenie uplatniteľných právnych predpisov podľa nariadenia č. 1408/71 sa vo všeobecnosti použije kritérium bydliska pracovníka. Podľa tohto kritéria musí pán Kik, ktorý má bydlisko v Holandsku, naďalej podliehať právnym predpisom tohto členského štátu.

50. Je pravda, že úvodné slová tohto ustanovenia („na osobu, ktorá prestane podliehať právnym predpisom členského štátu...“) vedú intuitívne k záveru, že jeho dôsledkom by sotva mohla byť možnosť uplatniť právne predpisy, ktorým dotknutá osoba práve *prestala podliehať*. Inými slovami, ak sa holandské právne predpisy po 31. máji 2004 prestali uplatňovať na prípad pána Kika, môže sa zdať prekvapivé, že by nariadenie č. 1408/71 viedlo k uplatneniu tých istých právnych predpisov, ktoré sa prestali uplatňovať práve v dôsledku tohto nariadenia.

51. Hoci sú totiž tie isté právne predpisy, ktoré sa od 31. mája 2004 prestali uplatňovať, teda holandské právne predpisy, v dôsledku nariadenia č. 1408/71 opäť uplatniteľné, právny dôvod, na základe ktorého sa uvedené právne predpisy prestali uplatňovať a následne sa opäť musia uplatniť, je v každom prípade odlišný.

52. Holandské právo totiž bolo uplatniteľné do 31. mája 2004 z dôvodu, že dovtedy pán Kik pracoval pre podnik so sídlom v Holandsku, kde mal aj bydlisko, miesto výkonu práce a kde platil dane. Podľa holandského práva sa toto právo prestalo uplatňovať od okamihu, keď pán Kik odpracoval nepretržite tri mesiace mimo Holandska pre zamestnávateľa so sídlom vo Švajčiarsku. Za týchto okolností je vzhľadom na splnenie podmienky, že osoba „prestane podliehať právnym predpisom členského štátu“, stanovenej v článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 (a to „bez toho, aby sa na ňu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu“), podľa toho istého ustanovenia rozhodujúcim kritériom na určenie práva, ktoré sa má uplatniť, kritérium bydliska pracovníka. Zhodou okolností vedie toto kritérium v prejednávanej veci opäť k holandskému právu, teda k tomu istému právu, ktorého neuplatniteľnosť vyvolala potrebu hľadať iný uplatniteľný právny poriadok. Hoci totiž v skutočnosti ide o ten istý právny poriadok, jeho uplatniteľnosť v každom prípade nepochybne zodpovedá inému právnemu dôvodu: toto právo sa prestalo uplatňovať, keď sa zmenila pracovnoprávna situácia pána Kika (31. mája 2004), a opäť sa začalo uplatňovať na základe kritéria určenia uplatniteľného práva stanoveného nariadením č. 1408/71 pre prípad, v ktorom sa pán Kik nachádzal po 31. máji 2004. V jednom prípade bolo holandské právo uplatniteľné, lebo pán Kik býval a pracoval v Holandsku pre podnik so sídlom v tomto členskom štáte, a v druhom prípade bolo uplatniteľné preto, lebo po tom, čo sa v dôsledku zmeny týchto okolností prestalo uplatňovať, stalo sa právom miesta jeho bydliska.

53. V konečnom dôsledku sa domnievam, že nie je potrebné analogicky uplatniť ustanovenia nariadenia č. 1408/71, ktoré neupravujú prípad, o aký ide v prejednávanej veci, a že odpoveď na otázku, ktorý právny poriadok sa vzťahuje na prejednávaný prípad, sa nachádza priamo a v prvom rade v citovanom článku 13 ods. 2 písm. f).

54. Preto som dospel k druhému predbežnému záveru a navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú z otázok v tom zmysle, že podľa článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 sú právnymi predpismi uplatniteľnými na pána Kika holandské právne predpisy, keďže pán Kik má bydlisko na území Holandska.

VII – Návrh

55. Na základe uvedených úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky takto:

1. Za okolností prejednávanej veci sa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, uplatňuje na celé sporné obdobie.
2. Podľa článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 sú právnymi predpismi uplatniteľnými na pracovníka v situácii, o akú ide v konaní vo veci samej, právne predpisy členského štátu, na území ktorého má tento pracovník bydlisko.